

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.4.33>

DOŚWIADCZENIE ZABEZPIECZENIA PRAWNEGO W ZAKRESIE LOKALNEGO OPODATKOWANIA W POLSCE I PERSPEKTYWY JEGO WCIENIENIA W PRAWIE UKRAINY

Valentyn Shapoval

*student Katedry Prawa Administracyjnego, Finansowego i Bankowego Dydaktyczno-Naukowego Instytutu Prawa imienia Włodzimierza Wielkiego
Prywatnej Spółki Akcyjnej „Uczelnia „Międzyregionalna Akademia Zarządzania Personalem” (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0003-0219-0779
Shapoval@gmail.com*

Adnotacja. Artykuł poświęcony jest badaniu doświadczenia zabezpieczenia prawnego w zakresie lokalnego opodatkowania w Polsce i możliwości jego wcielenia w prawie Ukrainy.

W kontekście badania autor analizuje doświadczenie regulacji administracyjno-prawnych lokalnego opodatkowania Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustalono, że główną cechą Polski jest udana reforma samorządu terytorialnego. Obecnie w Polsce istnieją trzy poziomy systemy samorządowego, które są od siebie niezależne. W związku z powyższym wprowadzono 3-poziomą strukturę samorządu terytorialnego – samorządy na poziomie gmin, powiatów, województw. Przeanalizowano regulacje prawne dotyczące pobierania określonych w artykule płatności podatkowych. Jednocześnie zaznaczono, że dochodami jednostek samorządu terytorialnego są ich dochody własne, a także subwencje ogólne i dotacje celowe z budżetu państwa. Jednostki samorządu terytorialnego mają prawo ustalać stawki podatków i opłat lokalnych w zakresie określonym ustawą. Ustalono, że źródłami dochodów budżetów gmin są: 1) wpływy z podatków: podatek od nieruchomości, podatek od środków transportowych, podatek od czynności cywilnoprawnych, podatek od spadków i darowizn, podatek rolny i leśny, karta podatkowa; 2) wpływy z opłat: skarbowej, targowej, miejscowej, uzdrowiskowej, eksploatacyjnej, od posiadania psów ustalonych na podstawie odrębnych przepisów. Przeprowadzono analizę tych podatków lokalnych.

Wyjaśniono że, przy harmonizacji prawa podatkowego Ukrainy z prawem Unii Europejskiej celowe jest zaciąganie poszczególnych elementów systemu opodatkowania podatkami i opłatami lokalnymi w Polsce, w szczególności ze względu na fakt, że w Polsce stawki podatku są ustalane w różny sposób. Ponadto istnieje dość znaczna lista ulg, w szczególności dla nieruchomości w celu prowadzenia działalności statutowej wśród dzieci i młodzieży w zakresie edukacji, wychowania, nauki i technologii, kultury fizycznej i sportu, organizacji badawczych, muzeów, parków narodowych, rezerwatów przyrody i tym podobnych.

Słowa kluczowe: podatki lokalne, opłata skarbową, opłata targowa, opłata uzdrowiskowa, opłata miejscowa, podatek od środków transportowych, podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek leśny, podatek od spadków i darowizn, podatek od czynności cywilnoprawnych.

EXPERIENCE OF LEGAL SUPPORT OF LOCAL TAXATION IN POLAND AND PROSPECTS OF ITS IMPLEMENTATION IN THE LEGISLATION OF UKRAINE

Valentyn Shapoval

*Applicant at the Department of Administrative, Financial and Bank Law
Educational-Scientific Institute of Law named after Volodymyr the Great
of the Interregional Academy of Personnel Management (Kyiv, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0003-0219-0779
Shapoval@gmail.com*

Abstract. The article is devoted to the study of the experience of legal support of local taxation in Poland and the possibilities of its implementation in the legislation of Ukraine.

In the context of the study, the author considers the experience of administrative and legal regulation of local taxation of the Republic of Poland.

It is determined that the main feature of Poland is a successful reform of local self-government. Today in Poland there are three levels of the system of self-government, which are independent of each other. Accordingly, a 3-level structure of local self-government was introduced – local bodies at the level: commune, counties, voivodeships. The legal regulation of collection of tax payments outlined in the article has been analyzed. At the same time, it was noted that the income of units of territorial self-government is their own income, as well as general subventions and targeted subsidies from the state budget. Units of territorial self-government have the right to set rates of local taxes and fees in the amount determined by law. It is determined that the sources of income of the gmina budgets are: 1) income from taxes: real estate tax, vehicle tax, civil law tax, inheritance tax and donation, agrarian and forest taxes, tax card; 2) revenue on fees: stamp, trade, local, resort, operational, collection from dog owners, established on the basis of separate norms. These local taxes have been analyzed.

It was found out that when harmonizing the tax legislation of Ukraine with the legislation of the European Union, it is advisable to borrow certain elements of the tax system with local taxes and fees of Poland, in particular due to the fact that in Poland tax rates are set differentiated. Besides, there is rather considerable list of privileges, in particular, for the real estate for the purpose of carrying out authorized activity among children and youth in sphere of formation, education, science and technology, physical culture and sport, the research organizations, museums, national parks, reserves, etc.

Key words: local taxes, treasury match, trade fee, resort fee, local fee, vehicle tax, property tax, land tax, forest tax, inheritance tax and gifts tax, civil transaction tax.

ДОСВІД ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ У ПОЛЬЩІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВТІЛЕННЯ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Валентин Шаповал

здобувач кафедри адміністративного, фінансового та банківського права
Навчально-наукового інституту права імені Володимира Великого
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (Київ, Україна)
ORCID ID: 0000-0003-0219-0779
Shapoval@gmail.com

Анотація. Статтю присвячено дослідженню досвіду правового забезпечення місцевого оподаткування в Польщі та можливостей його втілення в законодавстві України.

У контексті дослідження автор розглядає досвід адміністративно-правового регулювання місцевого оподаткування Республіки Польща.

Визначено, що основною особливістю Польщі є вдала реформа місцевого самоврядування. Натепер у Польщі наявні три рівні системи самоврядування, які є незалежними один від одного. Відповідно, запроваджено трирівневу структуру місцевого самоврядування – місцеві органи на рівні: гмін, повітів, воєводств. Проаналізовано правове регулювання справляння зазначених у статті податкових платежів. При цьому відзначено, що доходами одиниць територіального самоврядування є їхні власні доходи, а також загальні субвенції і цільові дотації з бюджету держави. Одиниці територіального самоврядування мають право встановлювати ставки місцевих податків і зборів в обсязі, визначеному законом. Зазначено, що джерелами доходів бюджетів гмін є: 1) надходження з податків: податку на нерухомість, податку з транспортних засобів, податку із цивільно-правових дій, податку на спадщину та дарування, аграрного та лісового податків, податкової карти; 2) надходження зі зборів: гербового, торгового, локального, курортного, експлуатаційного, збору з власників собак, установлених на основі окремих норм. Проведено аналіз цих місцевих податків.

З'ясовано, що у разі гармонізації податкового законодавства України із законодавством Європейського Союзу доцільним є запозичення окремих елементів системи оподаткування місцевими податками і зборами Польщі, зокрема через те, що в Польщі ставки податку встановлюються диференційовано. Крім того, є доволі значний перелік пільг, зокрема, для нерухомості з метою проведення статутної діяльності серед дітей і молоді у сфері освіти, виховання, науки і техніки, фізичної культури та спорту, науково-дослідних організацій, музеїв, національних парків, заповідників тощо.

Ключові слова: місцеві податки, казначейський збір, торговий збір, курортний збір, локальний збір, податок з транспортних засобів, податок з нерухомості, земельний податок, лісовий податок, податок на спадщину і подарунки, податок з цивільних правочинів.

Вступ. Натепер місцеві податки та збори є одними з важливих джерел фінансових ресурсів місцевих органів влади, які у розвинених країнах світу становлять значну частину надходжень відповідних адміністративно-територіальних одиниць. Усі види податків у Польщі затверджуються парламентом. Останніми роками податкова система Польщі зазнала значних змін, що спрямовані на забезпечення більшої чіткості та відповідності системам оподаткування країн Європейського Союзу. Слід зауважити, що в польському податковому законодавстві можлива інтерпретація законів, що дозволяє державному чиновнику приймати неоднозначні рішення у кожному конкретному випадку.

Основна частина. Відповідно до Європейської хартії місцевого самоврядування органи місцевого самоврядування мають право у рамках національної економічної політики на власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень. При цьому п. 2 ст. 9 Хартії встановлює, що обсяг фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування має відповідати повноваженням, передбаченим конституцією або законом. Водночас принаймні частина фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування формується коштом місцевих податків та зборів, розмір яких вони мають повноваження встановлювати в межах закону (п. 3 ст. 9). Таким чином, передбачається створення системи місцевих податкових платежів. Важливу роль серед них у Польщі відіграють місцеві збори.

До їх системи входять п'ять податкових платежів: збір із власників собак (oplate od posiadania psow), казначейський збір (opлата skarbowa), торговий збір (opлата targowa), курортний збір (opлата uzdrawiskowa) та локальний збір (opлата miejscowa). Саме останні два платежі, на моє переконання, заслуговують на особливу увагу, адже ці збори є близькими до такого різновиду місцевих податків і зборів, як "City Tax" (що широко використовується в Європейському Союзі), та слугують вагомими джерелами наповнення місцевих бюджетів.

Насамперед варто наголосити, що нині в Польщі запроваджено трирівневу структуру місцевого самоврядування: місцеві органи на рівні: гмін (до їх компетенції належить вирішення публічних справ місцевого значення), повітів (вирішення тих публічних справ, що виходять за межі компетенції гміни), воєводств (представляють уряд у відповідному регіоні та уповноважені на здійснення контрольно-наглядових повноважень щодо гмін і повітів) (Грובה, 2016: 79).

Частина 1 ст. 164 Конституції Республіки Польща встановлює, що саме гміна (gmina) є основною одиницею територіального самоврядування. Вона виконує всі завдання територіального самоуправління, що не належать до компетенції інших одиниць територіального самоуправління (ч. 3 ст. 164) (Konstytucja

Rzeczypospolitej Polski/ Kancelarja Sejmu: na podstawie). При цьому місцеві податки і збори справляються саме на базовому рівні місцевого самоврядування. У Польщі вони встановлюються на рівні гміни (громади), основної одиниці розподілу. Нині їх кількість дорівнює 2479.

Згідно з ч. 2 ст. 167 Конституції Республіки Польща (Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych), доходами одиниць територіального самоврядування є їхні власні доходи, а також загальні субвенції і цільові дотації з бюджету держави. Своєю чергою ст. 168 Конституції Республіки Польща встановлює, що одиниці територіального самоврядування мають право встановлювати ставки місцевих податків і зборів в обсязі, визначеному законом, і, деталізуючи наведений конституційний припис ст. 4 Закону Республіки Польща «Про доходи органів місцевого самоврядування» (Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego), регламентує, що джерелами доходів бюджетів гмін є: 1) надходження з податків: податку на нерухомість, податку з транспортних засобів, податку із цивільно-правових дій, податку на спадщину та дарування, аграрного та лісового податків, податкової карти; 2) надходження зі зборів: гербового, торгового, локального, курортного, експлуатаційного, збору з власників собак, установлених на основі окремих норм. Крім цього, до місцевих бюджетів зараховуються й інші категорії доходів: частина надходжень із загальнодержавних податків, дотації спеціального та загального призначення (Брилів, 2016: 90–95). Безпосередньо регулює справляння зазначених податкових платежів Закон Республіки Польща від 12 січня 1991 р. «Про місцеві податки і збори» (Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych), зокрема, стаття 17.

На нашу думку, основною особливістю Польщі є вдала реформа місцевого самоврядування. Натепер у Польщі наявні три рівні системи самоврядування, які є незалежними один від одного.

Польський досвід запровадження такого виду податку на майно, як «за квадратний метр», підвищує щорічно рівень ВВП приблизно на 1%, або рівень загальних доходів громади на 15% (Бондарук, 2011: 56–66). Податок на нерухомість у Польщі є найвагомішим джерелом надходжень до бюджетів найнижчої ланки (гміна). Зокрема, надходження від нього до місцевих бюджетів становить більше 3 млн дол. США на рік, або понад 15% загальних доходів бюджетів гміни чи 45% доходів із власних джерел (без надходжень від субвенцій і розподілу податків). Податок на нерухомість стягується як із забудованої нерухомості, так і з порожніх ділянок (за винятком тих, які використовуються для лісового або сільського господарства, з них стягується окремий сільськогосподарський або лісгосподарський податок). Встановлення фактичної ставки цього податку є прерогативою кожної місцевої ради, національним законодавством закріплені лише його максимальні межі. Максимальна ставка автоматично збільшується з кожним роком на суму ставки інфляції, яку оголошує Головне управління статистики (Бондарук, 2011: 56–66).

Податок з *транспортних засобів* регулюється законодавчим актом про місцеві податки і збори (Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych). Ставки цього податку в межах, визначених законом, встановлюються радою гміни, а сплата відбувається двома частинами: до 15 лютого та 15 вересня щорічно. Оподаткуванню підлягають вантажні автомобілі та автобуси.

Податок з нерухомості також регулюється законодавчим актом про місцеві податки і збори. Він є місцевим податком, а оподаткуванню підлягають: 1) землі, окрім земель сільськогосподарського призначення; 2) будинки або їх частини; 3) будівлі чи їх частини, які використовуються для господарської діяльності. База оподаткування житлової одиниці – її корисна площа (у квадратних метрах); для будівлі – це вартість, яка становить основу для розрахунку амортизації та фіксованих доходів економічної особи; для землі – її площа. Рада гміни щороку визначає величину ставки податку на нерухомість у межах, встановлених законодавством.

Земельний податок регулюється законодавчим актом про земельний податок (Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym). Цей податок стягується із земель та будівель сільськогосподарського призначення. Ставка податку законом не визначена і встановлюється залежно від вартості жита. Вартість визначається відповідно до середніх закупівельних цін за перші 3 квартали попереднього року і встановлюється до 20 жовтня щороку. У разі особливо високих цін на жито гміна має право знизити вартість жита, що закладається для визначення податкової ставки (Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym).

Лісовий податок регулюється законодавчим актом про лісовий податок (Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym). При цьому не підлягають оподаткуванню ліси із деревиною віком до 40 років, ліси, внесені до реєстру пам'яток, лісові насадження на території шкіл, університетів, наукових установ і т. п. Шкала оподаткування є пропорційною, ставка оподаткування залежить від виду лісу. Базова ставка відповідає вартості 0,220 метра квадратних деревини, визначеної відповідно до середньої ціни деревини, проданої управліннями лісового господарства за перші 3 квартали попереднього року.

Податок на спадщину і подарунки стягується на підставі відповідного закону (Ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn). Розмір податку залежить від податкової групи, до якої належить набувач майнових прав. Законом визначаються три такі групи, а закріплення набувача за певною групою залежить від ступеня спорідненості між спадкодавцем і спадкоємцем чи дарувальником і обдаровуваним. Чим ближчий ступінь спорідненості, то менший розмір податкової ставки (3–7% – 1 податкова група, 7–12% – 2 група і 12–20% – 3 група).

Стягнення *податку з цивільних правочинів* регулюється окремим законом (Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług). Його положеннями визначаються специфічні для кожного з видів цивільних правочинів підстави оподаткування, а також ставки податку. Наприклад, за договором позики податкова ставка становить 2% від суми позики.

«Тоннажний» податок регулюється законом про тоннажний податок (Ustawą z dnia 24 sierpnia 2006 r. o podatku tonażowym). Цей податок стягується за експлуатацію морських торгових суден, що використовуються в міжнародному судноплаванні. Метою введення тоннажного податку в державах Європейського Союзу було збільшення конкурентоспроможності операторів, що використовують судна під прапором держав-членів ЄС. Податкова ставка встановлюється залежно від тоннажності судна.

Останню групу становлять *податки від видатків*, які називають також податками на споживання (podatki od wydatkow tzw. konsumpcyjne). Платниками цих податків є суб'єкти господарювання, які здійснюють товарооборот та надають послуги, хоча фактичний тягар зі сплати податків несуть споживачі товарів та послуг, якими є насамперед домогосподарства. До цієї групи податків відносять податок на товари та послуги, акцизний податок та податок з ігор.

Податок на товари та послуги регулюється відповідним законодавчим актом (Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług). У разі його справляння застосовуються три види податкових ставок – 22%, 7% і 0%. Базовою є ставка 22%. Ставка 7% застосовується під час продажу деяких видів сільськогосподарських товарів та товарів, пов'язаних із веденням лісового господарства, з охороною здоров'я, споживчих товарів і товарів для дітей, книжок, журналів і т. п. Нульова ставка застосовується щодо експорту.

Акцизний податок регулюється законодавчим актом про акцизний податок (Ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym). Основною метою акцизу є обмеження споживання деяких товарів через їхню шкідливість або через вичерпання їх резервів. Підакцизними товарами є деякі нафтопродукти, електрична енергія, алкогольні напої, тютюнові вироби. Податкова ставка визначається в різний спосіб – або від вартості, або від кількості продукції.

Регулювання *податку з ігор* закріплене в законодавчому акті про азартні ігри. Його платниками є суб'єкти, які здійснюють діяльність у сфері азартних ігор на підставі дозволу чи ліцензії, суб'єкти, що влаштовують ігри, охоплені монополією держави, а також учасники турніру гри в покер. Податкова ставка залежить від виду гри і становить від 10 до 50% бази оподаткування. Якщо ж орган місцевого самоврядування має намір організувати місцеву лотерею з призовим фондом понад 3560,83 zł, то обов'язково повинен отримати дозвіл митного управління на її проведення (Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych).

Дослідник Р. Росінський, аналізуючи структуру податкових доходів державного бюджету, відзначив, що близько 70% податкових доходів формують податки на споживання (R. Rosiński).

Також у польському податковому законодавстві виділяють збори: казначейський збір (opłata skarbową), торговий збір (opłata targowa), туристичний збір (opłata miejscowa), курортний збір (opłata izdrowskowa), збір з власників собак (opłata od posiadania psów).

Варто наголосити на «родинності» *локального та курортного зборів*. Зазначені податкові платежі настільки близькі, що реально постає питання про їх відмежування, конкуренцію відповідних законодавчих норм, доцільність існування цих зборів у такому форматі в податковій системі Польщі. Вирішальним і спільним критерієм відмежування зазначених податкових платежів від інших можна вважати спеціальну мету перебування особи на визначеній території. Додатковими факторами на користь пов'язаності локального та курортного зборів є: по-перше, той факт, що їх законодавча регламентація здійснюється в одній статті (ст. 17 Закону Республіки Польща «Про місцеві податки і збори» (Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych); по-друге, та обставина, що відповідно до п. 2а наведеної статті Закону у разі внесення платником курортного збору він може не сплачувати локальний збір; по-третє, їм притаманний однаковий порядок стягування (локальний та курортний збори справляються за «допомогою» податкового агента). Проте, як бачимо, така законодавча конструкція містить певні елементи дублювання. А це нічого доброго не додає, адже ускладнює податково-правове регулювання, вносить до нього елементи плутанини.

Безпосередньо регулює справляння зазначених податкових платежів Закон Республіки Польща від 12 січня 1991 р. «Про місцеві податки і збори» (Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych), зокрема, стаття 17. Стосовно локального збору зазначеним законодавчим актом встановлено, що Рада громади може його ввести і він збирається з фізичних осіб, що проживають на конкретній території громади більше 24 годин із туристичною, рекреаційною або навчальною метою.

Головною відмінністю локального та курортного зборів є особливий характер території, на якій вони справляються, легалізація, а також спеціальна мета перебування особи у цих зонах.

Дослідженню зарубіжного досвіду правового забезпечення місцевого оподаткування приділяли свою увагу як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Підґрунтям для такого дослідження стали окремі ідеї, напрацювання таких дослідників, як Т. Бондарук, М. Брилів, В. Грובה, Р. Росінський та інші. Однак активна євроінтеграція України потребує визначення нових підходів до правового забезпечення місцевого оподаткування, зокрема, з огляду на позитивний досвід Польщі.

Висновки. У разі гармонізації податкового законодавства України із законодавством Європейського Союзу доцільним є запозичення окремих елементів системи оподаткування місцевими податками і зборами Польщі, зокрема через те, що в Польщі ставки податку встановлюються диференційовано (при цьому найнижчі для будинків житлового фонду – 0,17 євро за 1 кв. м). Крім того, є доволі значний перелік пільг, зокрема, для нерухомості з метою проведення статутної діяльності серед дітей і молоді у сфері освіти, виховання, науки і техніки, фізичної культури та спорту, науково-дослідних організацій, музеїв, національних парків, заповідників. Цей список не є вичерпним, він може доповнюватися шляхом прийняття відповідної резолюції.

Проте є питання, на які потрібно звернути увагу, і не допустити в українському законодавстві помилки сусіда щодо дублювання зборів. Вважаємо, що доцільно наявний нині туристичний збір трансформувати у спеціалізований (щодо ночівлі особи на території певної територіальної громади у разі прийняття органом місцевого самоврядування відповідного рішення) і водночас універсальний податковий платіж (не варто повторювати сумнівний крок польського законодавця – виокремити курортний збір). Водночас курортні місцевості повинні мати додатковий фінансовий ресурс задля створення та удосконалення курортної інфраструктури, на відтворення лікувальних спроможностей.

Список використаних джерел:

1. Бондарук Т.Г. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування та можливості його застосування в Україні. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. № 1. 2011. С. 56–66.
2. Брилів М. Джерело доходів основних адміністративно-територіальних одиниць у Польщі. *Соціум і влада*. 2016. № 5. С. 90–95.
3. Грובהва. В.П. Система місцевого самоврядування в Польщі: перспективи використання досвіду в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2016. Випуск 31. Том 1. С. 78–82.
4. Konstytucja Rzeczypospolitej Polski/ Kancelarja Sejmu: na podstawie Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, z 2001 r. Nr 28, poz. 319.-2006. Nr. 200, poz. 1471. URL: http://e-lekcje.org/fileadmin/contents/mam/pdf_PL/konstytucja.pdf.
5. Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1785).
6. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2015., poz. 513).
7. Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 121, poz. 844).
8. Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. 1984 Nr 52 poz. 268).
9. Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym (Dz. U. Nr 200, poz. 1682 ze zm.).
10. Ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. z 2004 r. Nr 142, poz. 1514 ze zm.).
11. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. 2004 Nr 54 poz. 535).
12. Ustawą z dnia 24 sierpnia 2006 r. o podatku tonażowym (Dz. U. Nr 183, poz. 1353 ze zm.).
13. Ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (Dz. U. z 2011 r. Nr 108, poz. 626, z późn. zm.).
14. Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540).
15. R. Rosiński. Podatek u jego klasyfikacja w polskim systemie podatkowym. URL: http://www.ieiz.tu.koszalin.pl/dokumenty/wydawnictwo/zeszyty/04/dok_04.pdf.

References:

1. Bondaruk, T.G. (2011). Zarubi'zhnij dosvi'd mi'sczevogo opodatkovannya ta mozhlyvosti' jogo zastosovannya v Ukrayini'. *Zbi'rnik naukovikh prac' Naczi'onaln'ogo uni'versitetu derzhavnoyi podatkovoyi sluzhbi Ukrayini*. No. 1. S. 56–66.
2. Brili'v, M. (2016). Dzherelo dokhodi'v osnovnikh admi'ni'strativno-teritori'al'nikh odinic'z' v Pol'shhi'. *Soczi'um I' vlada*. 2016. No. 5. S. 90–95.
3. Grobova, V.P. (2016). Sistema mi'sczevogo samovryaduvannya v Pol'shhi': perspektivi vikoristannya dosvi'du v Ukrayini'. *Naukovij vi'snik Uzhgorods'kogo naczi'onaln'ogo uni'versitetu. Seri'ya Pravo*. Vipusk 31. Tom 1. S. 78–82.
4. Konstytucja Rzeczypospolitej Polski/ Kancelarja Sejmu: na podstawie Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, z 2001 r. Nr 28, poz. 319.-2006. Nr. 200, poz. 1471. Retrieved from: http://e-lekcje.org/fileadmin/contents/mam/pdf_PL/konstytucja.pdf.
5. Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1785).
6. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2015., poz. 513).
7. Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 121, poz. 844).
8. Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. 1984 Nr 52 poz. 268).
9. Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym (Dz. U. Nr 200, poz. 1682 ze zm.).
10. Ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. z 2004 r. Nr 142, poz. 1514 ze zm.).
11. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. 2004 Nr 54 poz. 535).
12. Ustawą z dnia 24 sierpnia 2006 r. o podatku tonażowym (Dz. U. Nr 183, poz. 1353 ze zm.).
13. Ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (Dz. U. z 2011 r. Nr 108, poz. 626, z późn. zm.).
14. Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540).
15. R. Rosiński. Podatek u jego klasyfikacja w polskim systemie podatkowym. Retrieved from: http://www.ieiz.tu.koszalin.pl/dokumenty/wydawnictwo/zeszyty/04/dok_04.pdf.